

Choice of Poems for Secondary Schools

Bliain. 8

Snáthaid an Phúca
Le Gabriel Rosenstock

"Tá pianta im chosa,"
Dúirt snáthaid an phúca.
Tháinig an dochtúir
"Seo dhá chiúibín siúcra;
Leigheasfaidh sé sin thú,
Ní bhfaighfidh tú bás,
Níl rud ar bith cearr leat-
Ach go bhfuil tú ag fás!"

Lámha

Lámha beaga ag péinteáil,
Lámha beaga á ní,
Lámha eile ag tarraingt
Agus lámha le cheile ag guí.

Lámha á n-oscailt is á ndúnadh,
Ag piocadh, ag gearradh,
Is ag scríobh.
Ag cuidiú is ag breith ar a gcairde
I gciorcail mór siamsa is spraoi.

Lámha ag obair is ag súgradh,
Ó mhaidin go duibhe na hoíche.
Caithfidimid aire a thabhairt dóibh,
Anois cá bhfuil mo lámhainní?

Babóg Shíle

Tá babóg ag Síle
Is í gléasta go deas
Faoi ghúna breá síoda
Agus cóta beag glas.

Is aoibhinn le Síle
Í a chur ina súí
Is a gruaig geal a chíoradh
Sula dtéann sí a luí.

Tá cion mór ag Síle
Ar a babógín féin;
Codlaíonn siad le chéile
Gach oíche den bhliain.

Teilifís

Le Gabriel Rosentock
(faoi m'iníon Saffron)

Ar a cúig a chloig ar maidin
Theastaigh an teilifís uaithe.
An féidir argóint le beanín
Dhá bhliain go leith?
Síos linn le chéile
Níor bhacas fiú le gléasadh
Is bhí an seomra préachta.
Gan solas fós sa spéir
Stánamar le hiontas ar scáileán bán.
Anois! Sásta?
Ach chonaic sise sneachta
Is sioráf tríd an sneachta
Is ulchabhán artach
Ar faoileáil
Os a chionn.

Bliain. 9

Fear lasta lampáí
le Máirtín Ó Direáin

Ní raibh sé mór an fear
Níor dheas a bhí ach gránna
Is cóip an bhaile mhóir
Ag fonóid faoi gan náire
Ach ghluais gan mhairg fós
Is ar chuailí chuaigh in airde,
Ba dhraíodóir an fear beag
A raibh an solas ina ghlaic,
É ag tabhairt na gile leis
Ó lampa go lampa sráide

Éirígí, a Pháistí!

Éirígí, a pháistí!
Amach linn faoin aer;
Tá an ghrian gheal ag taitneamh,
Níl scamall sa spéir.

Tá gaoth bhog ag séideadh
Thar cnoc agus gleann,
Tá duilleoga ag damhsa
Ar sceach is ar chrann.

Tá úlla is sméara
Go tiubh ar gach craobh,
Tá bláthanna geala
Ag fás ar gach taobh.

Éirígí, a pháistí!
Amach linn faoin aer
Chun aoibhneas a bhaint
As an áilleacht go léir.

Báisteach

Cliop, clap, cliop,
Gan stad, Ar dhíon an tí.
Feairín beag le casúirín
Ag bualadh aon, dó, trí!

Táirní ina lámh aige,
Tá fuadar fíochmhar faoi,
Is foireann de dhaoine beaga
Ag cuidiú lena thaobh.
Cuid acu ag cnagadh
Ar ghloine is ar dhoirse.
Agus ghrúpa mór ag damhsa ,
Gan sos,
Ar bharr mo thí.

Bailithe leo ar maidin,
Scamail is uirlisí.
Tá deora fágtha ar gach sceach,
Is sa chúl ghairdín - tulcaí

Titim na nDuilleog

Le Réamonn Ó Muireadhaigh

Mar ghiní óir
tá duilleogaí an fhómhair
ag soilsiú
i súil na gréine,
ag diúlú
i mbéal na gaoithe
titim.

Titim na duilleogaí,
ceann ar cheann,
ag dathú an fhéir,
gan fonn,
ag crothadh sa ghaoth,
ina luí
mar bhrat don talamh:
culaith an gheimhridh.

'Siad blianta m'óige
na duilleogaí
ag titim go fras
gan bhlas
ar smior an chrainn.

Bliain. 10

An Damhán Alla agus an Mhíoltóg

'S é a dúirt an damhán alla le míoltóg bheag tráth,
"Ó, tar liom abhaile, a chréatúirín bhreá;
Tá grian gheal an tsamhraidh ag damhsa i mo theach,
Tá ithe is ól ann, nach dtiocfaidh tú isteach?"

Dúirt an créatúr díchéillí is í 'g amharc isteach,
"Is tú croí na féile, is breá liom do theach!
Ach deirtear go mbíonn tú ag ithe 's ag ól
Míoltóga mar mise, idir fhuil agus fheoil."

'S é a dúirt an damhán alla (nach é a bhí glic!),
"Is bréag mhór, dar m'anam, is bréag sin, a mhic!
Tá fíon agus feoil ann, is prátaí go leor,
Is an té a bheadh marbh, go mbeadh sé arís beo!"

Bhal, mealladh an mhíoltóg le foclaí mar sin,
Dúirt sí: "Tá mé sásta, níl amhras faoi sin;
Ní fhanfaidh mé ach tamall!" is chuaigh sí isteach,
Ach níor chuala aon duine go dtáinig sí amach

Icarus

Le Réamonn Ó Muireadhaigh

As croí na gréine
le brúchtadh is le pléascadh
bhris an fharraige
ar an domhan daonna,
bhris anamacha in éadan na mbeann,
na cruacha glasa
na tonnta cúir,
na scaileoga ag rith thar cosa an tsaoil.

An marcach toinne
a d'éirigh aníos
as lár an aigéin
in éadan na gréine
d'fhan sé ar foluain
móimint shíoraí
is d'imigh as
i mbladhaire solais.

Cailín Béasach

Ní phlabann cailín béasach
An doras riamh;
Ní bhéiceann cailín béasach
Gan fáth, gan chiall;
Ní shleamhnaíonn cailín béasach
An staighre síos-
Nó sin é deir mo Mhamáí
Ar aon nós.

Ní fheictear cailín béasach
Gan a haghaidh a bheith glan;
Ní dhreapann cailín béasach
In airde ar chrann;
Ní luascann sí ar gheataí,
Nó sin é deir mo Mham-
An ndéanann cailín béasach
AON RUD?

An Fómhair

Le Muiris Ó Riordáin

Féachaim i súile na ndaoine,
Na daoine idir óg agus aosta
Tá éisteacht le saothar na gaoithe
Ag lomadh na gcraobh ins na coillte.

Is chimes i súile mo chairde
Uaigneas faoi cheilt agus náire,
Caint gan teanga i láthair:
'Na ligimis orainn, a bhráthair.'

Ach tuigeann mo chairde mo chás-sa,
Is tuigid go dtuigim a scáfaireacht,
Mar is ionann cúis bhróin dúinn is náire
An t-am bheith ag brostú an bháis chugainn.

Féachaim i súile na ndaoine,
Na daoine idir óg agus aosta,
Tá á gciapadh anonn ins an oíche
Isiad ag éisteacht le saothar na gaoithe -
Le saothar na gaoithe.

Bliain 11.

Beach na Scoile

Imigh, a bheach bheag,
Chun aoibhnis an aeir;
Ná fan anseo a thuilleadh,
Ní ionad duit é.

Ní dhéanfá léitheoireacht;
Níorbh fhéidir leat scríobh;
Ní bhfaighfeá aon cheol uainn
Ná eolas na slí.

Ná creidse an léarscáil
'S na bréaga 'tá ann,
Níl fraoch ar a arda
Ná bláthanna ina ngleann.

Is na flóis bheaga 'chíonn tú
I bpictiúir an tí
Níl brí ina gcuisle
Ná mil ina gcroí.

Imigh go rí-mhear
Chun aoibhnis an aeir.
Ná fan anseo a thuilleadh,
Ní ionad duit é.

An Bioránach

Le Gabriel Rosenstock

Tá biorán ina shrón aige, tá biorán ina shrón (Tá, mo bhrón)
Ach is cuma, sé mo stór é - mo chéad míle grá
(Ní thig liom é a mhíniú ... ní thuigim féin cén fáth).

Tá a chloigeann ar fad lomtha ach tá bobailín ar barr (Díreach sa lár)
Ach is cuma, sé mo stór é - mo chéad míle grá
(Más fiaile i dtuairim chách é, i mo shúile féin is bláth).

Tá muince mheirgeach lann aige thart ar a mhuiníl
("Stíl!" dar leis, "stíl!")
Ach is cuma, sé mo stór é - mo chéad míle grá
(Glacaim leis mar a fhaighim é gan má ar bith ná dá...)

Níl Béarla aige ná Gaelige ná teanga ar bith eile
(Níl aige ach seile)
Ach is cuma, se mo stór é - mo chéad míle grá
(Tá mé sásta é a léiriú agus sásta é a rá).

Samhradh

le Hector Rojas Herazo (translated by
Áine Ní Ghlinn)

Rachaidh mé amarach ar maidin
dath liathchorcra á lorg agam sna
páirceanna
is glacfaidh mé sos faoi chrann ard
le go ndéanfaidh mé comhaireamh
déanfaidh mé suimeanna móra
ceolmhara
deich gcinn de mhéara ar mo lámh.
Is beidh mé ag faire ar na seangáin
bróg á creimeadh acu
faid is a bheidh na dreoilíní teaspaigh
i mbun oibre, eilitreon i ndiaidh
eilitreoin,
dordán an lae á thógáil acu.

Géibheann

Le Caitlín Maude (1941 - 1982)

Ainmí mé

Ainmí allta

As na teochreasa

A bhfuil clú agus báil

Ar mo scéimh

Chroifinn crainnte na coille

Tráth

le mo gháir

ach anois

luím síos

agus breathnaím trí leathshúil

ar an gcrann aonraic sin thall

tagann na céadta daoine

chuile lá

a dhéanfaidh rud ar bith

dom

ach mé a ligean amach.

Bliain 12

Oileanaigh

Le Clíodhna Cussen

Bíonn siad ag damhsa go fóill istoíche
Ag béal na trá,
Ag casadh is ag casadh,
Ildaite faoi sholas glinn na gealaí
Mar a bhíodh muidne ag damhsa fadó
Is na fidil i dtiúin le lapadaíl na mara -
Fadó nuair a bhíodh nithe níos soiléire
ná mar atá
Bhí muid ag fanacht is ag fanacht is ag
fanacht
Ar an bhád bán a tháinig ró-mhinic.

Taisí aníos muid, fós ar na carraigeacha
breaca
Cois cladaigh, mar a chumascann an
fear
Leis na slatacha mara
Idir talamh slán an oileáin
Agus ríocht na sáile,
Muid ag faire idir sholas agus clap-
sholas
Ar an bhád bán
Atá ag teacht, cinnte, cinnte, cinnte.

An Canaerí

Bhí éanadán ag Seán Ó Riain,
Is cheannaigh sé canaerí
Ó ghasúr deas a bhí 'na rang,
Dár bh ainm Tadhg Ó Laoghaire.

Bhí áthas mór ar Sheán Ó Riain
Nuair a thug sé an t-éan abhaile,
Chuir sé é san éanadán
Is chroch é ar an bhalla.

Fuair sé bosca beag den síol
A itheann gach canaerí,
Is chuir sé méisín uisce isteach
Mar a chomhairligh Tadhg Ó Laoghaire.

B'ionadh leis nár chan an t-éan,
Mar a chanann gach canaerí;
Níor tháinig uaidh ach "sea, sea, sea,"
Is d'ith sé síol go craosach.

Nigh an t-éan é féin ansin,
Is rith an dath go léir de;
Ní raibh san éan ach gealbhán donn -
Mí-ádh ar Thadhg Ó Laoghaire!

Na Tabhair Aon Rud Le hIthe Dóibh!

Le Gabriel Rosenstock

Léim spásfhirín go beo isteach im leabasa aréir,
"Cad as ar tháinig tusa? Díreach anuas ón spéir?"
"Bog isteach!" ar seisean, "tá mé préachta leis an bhfuacht-
Aon rud maith ar an mbosca?" "Tá' arsa mise, 'An Nuacht!"

"Bhuel cuir ar siúl láithreach é!" arsa an spásfhirín ag crith,
"Agus tabhair dom rud éigin le hithe - táim stiúgtha - rud ar bith!"
Fuair me ceapaire feola dó agus d'amharc sé ar faoi dhó:
"Tá brón orm," arsa an spásfhirín, "rud ar bith ach bó."

Fuair mé pláta pónairí dó, sailéad agus rís
Agus d'alp sé siar an t-iomlán ag amharc ar an teilifis:
Agus chuala mé an léitheoir nuachta: **TÁ FIRÍNÍ I mBAILE ÁTHA CLIATH-
ACH NÍ DHÉANFAIDH SIAD DOCHAR DÁ LAGHAD DUIT
MÁ CHOINNÍONN TÚ AMACH IAD Ó BHIA.**

Fill Arís

Le Seán Ó Ríordáin (1916-1977)

Fág Gleann na nGealt thoir,
Is a bhfuil d'aois seo ár dTiarna i d'fhuil,
Dún d'intinn ar ar tharla
Ó buaileadh Cath Chionn tSáile,
Is ón uair go bhfuil an t-ualach trom
Is an bóthar fada, bain ded mheabhair
Srathair shibhialtacht an Bhéarla,
Shelley, Keats is Shakespeare:
Fill ars ar do chuid,
Nigh d'ainm is nigh
Do theanga a chuaigh ceangailte i gcomhréiribh
'Bhí bunoscionn le d'éirim:
Dein d'fhaoistin is 8éin
Síocháin led ghiniúim féinig
Is led thigh-se féin is ná a threabh a thréigean.
Téir faobhar na faille siar tráthnóna gréine go Corca Dhuibhne,
Is chífir thiar ag bun na spéire ag ráthaíocht ann
An Uimhir Dhé, is an Modh Foshuiteach,
Is an tuiséal gairmeach ar bhéalaibh daoine:
Sin é do dhoras,
Dún Chaoin fé sholas an tráthnóna,
Buail is osclófar
D'intinn féin is do chló ceart.

